No. 155. 1843.

BREDASCHE COURANT.

Staat-, Letterkundig en Wetenschappelijk

NIEUWS-BLAD.

DONDERDAG 28 DECEMBER.

FRANKRIJK.

PARIJS, den 25sten December.

De *Moniteur* deelt mede, dat de baron *Fagel*, buitengewoon gezant en gevolmagtigd minister van Z. M. den Koning der Nederlanden bij dit hof, aan den Koning, in een bijzonder gehoor, een' brief van zijnen Souverein heeft overhandigd, kennis gevende van het overlijden van Z. M. Koning *Willem Frederik*, Graaf *van Nassau*. De Koning zal, bij die gelegenheid, te beginnen van den 6den Januarij, den rouw voor 21 dagen aannemen.

— Gelijk men weet, beschrijft de Koning zeer geregeld sedert een tiental jaren de geschiedenis zijner regering; even zoo schrijft hij iederen dag zijne gedenkschriften bij van het tijdstip af dat hij op het staatkundig tooneel getreden is, en deze handschriften zouden reeds de bouwstoffen voor 18 à 20 boekdeelen bevatten. Naar men zegt, is Z. M. met zijne gedenkschriften thans zóó verre gevorderd, dat hij alphabetische registers van de namen en de titels der bouwstoffen in zijn werk voorkomende kan doen vervaardigen, en deze arbeid is opgedragen aan een jong mensch tot 's Konings bijzonder kabinet behoorende, die zich verbonden zou hebben het kasteel der Tuileriën niet voor 's Konings dood te verlaten.

— Morgen vereenigen zich de gedeputeerden, die reeds te Parijs zijn, in de conferentiezaal der kamer, om de groote deputatie te verkiezen, die de Koning bij de openingszitting aanstaanden Woensdag zal ontvangen. Donderdag komt de kamer bijeen voor de verkiezing der bureaux, waarna tot het onderzoek der volmagten van de leden zal worden overgegaan, alsmede tot de keuze van een president; daarmede zullen waarschijnlijk de zittingen van den 28 en 29sten verstrijken; en zal de benoeming van de commissie voor het adres van antwoord den 2den Januarij kunnen geschieden.

Er zijn thans omtrent 300 afgevaardigden te Parijs.

— Men zegt dat er met het nieuwe jaar eene aanzienlijke promotie bij het leger zal gedaan worden.

— De put van Grenelle geeft thans dagelijks, namelijk in de 24 uren, de hoeveelheid van twee millioenen litres water op, waarmede de geheele wijk Pantheon genoegzaam voorzien wordt.

— Men berekent dat de stad Parijs in de jongste tien jaren niet minder dan 21 millioenen fr. voor de verbetering der stads straten, pleinen en wegen besteed heeft.

— De berigten uit de spaansche hoofdstad gaan tot den 19den dezer. In de zitting van het congres van den 17den is met 101 tegen 48 stemmen het door den graaf *las Navas* voorgesteld adres aan de koningin aangenomen; eene commissie werd benoemd, om dit adres der koningin aan te bieden, aan wier hoofd de heer *Martinez de la Rosa* stond. De kamer zou zich nu in de volgende zitting met de beschuldiging tegen den heer *Olozaga* bezighouden. Dit schijnt echter den 18den niet gebeurd te zijn; integendeel heeft de kamer alstoen tijdelijk hare zittingen gestaakt. Bovengemeld adres zou den 20sten aan de koningin worden aangeboden, en men wilde dat de vorstin in haar antwoord den wensch zou te kennen geven, dat de discussien over de geheele zaak opgegeven wierden.

Den 18den heeft zich te Madrid het gerucht verbreid, dat *Olozaga*, die in de jongste dagen de zittingen van het congres niet meer had bijgewoond, zich stil uit de hoofdstad verwijderd had, en den 19den hield zich dit gerucht nog staande; men wilde hem in Estramadura hebben gezien.

— Uit hoofde van het Kersfeest is er geen beurs gehouden.

NEDERLANDEN.

BREDA, den 27sten December.

Eene buitengewone *Staats-Courant* van ll. Zondag behelst het programma voor de begrafenis van wijlen Z. M. Koning *Willem Frederik*, Graaf *van Nassau*.

Op den dag voor de plegtige begrafenis bestemd, zal het koninklijk lijk, hetwelk te Rotterdam in naam des Konings door den minister van marine en den gouverneur van Zuid-Holland, de heeren *Rijk* en *van der Duyn*, ontvangen wordt, des morgens ten half zeven ure uit de zaal van het gebouw van 's Rijks werf op den rouwwagen worden gesteld. Deze wagen zal bespannen zijn met acht paarden, behangen met rouwkleeden, elk paard door een koetsier geleid; op het rouwkleed dat de kist dekt zal op een rood fluweelen kussen de koninklijke kroon en de ordeteekenen worden gelegd. De lijkwagen wordt, bij het verlaten van de werf, voorafgegaan door eene eerewacht te paard, uit ingezetenen van Rotterdam, die het verlangen hebben te kennen gegeven om tot geleide te dienen, voorts door een eskadron kavalerie, door een hoffourier en twee rijknechts te paard en door eene rouwkoets, waarin de minister van marine en de graaf *van der Duyn*; twee rouwkoetsen volgen den lijkwagen, waarin zullen gezeten zijn de slippendragers van het rouwkleed, zijnde de beide adjudanten van den overleden Vorst, een vlag-officier en een generaal; voorts de hofmaarschalk en de kamerheeren van wijlen Z. M.; de trein wordt besloten met een eskadron kavalerie. Aan de grens der stad laat de eerewacht den trein voorbij trekken en staakt het geleide.

Te Delft zal het koninklijk lijk, buiten de Nieuwe brug door Z. M. den Koning en de Prinsen en allen die tot den begrafenisstoet behooren, worden ontvangen en aldaar ten half tien ure aanwezig zijn. Zoodra de rouwwagen aankomt, zal de trein zich volgenderwijs scharen en in beweging stellen: 1) Een eskadron kavalerie, 2) twee kompagniën schutterij; 3) de hof-fourier en twee rijknechts te paard; 4) twee ordonnance-officieren des Konings als aide-ceremoniemeesters; 5) de kamerheer-ceremoniemeester; 6) de officianten van de huizen der Prinsen, van Z. M., en van den Koninklijken Overledene, allen zonder degens, in diepen rouw, met lamfers aan de hoeden, gaande twee aan twee; 7) een heraut van wapenen; 8) de koninklijke standaard gedragen door een generaal, gevolgd door twee pages; 9) de staatsraad werkzaam bij wijlen Z. M.; 10) de hofmaarschalk en de kamerheeren van wijlen Hoogstdenzelven; 11) de rouwwagen, waarbij zich thans de slippendragers gevoegd hebben begeleid door 24 kamerheeren, bestemd om het lijk te dragen, bijgestaan door een gelijk getal onder-officieren. Elk der paarden van den rouwwagen wordt door een pagie geleid, bijgestaan door een koetsier; 12) de groot-officieren des konings; 13) Zijne Majesteit de Koning vergezeld van de Prinsen; de slippen der rouwmantels worden door pagies gedragen; 14) de buitengewone en gewone Adjudanten en ordonnance-officieren van Z. M. en de Prinsen; 15) vier kamerheeren; 16) de hofmaarschalk en kamerheeren der Prinsen; 17) een bataillon grenadiers en een eskadron kavalerie.

In de kerk bevinden zich de predikanten der hervormde gemeente te Delft en de hofkapellaan *Dermout*. De officianten, officieren en groot-officieren scharen zich aldaar in twee rijen tot aan het graf tusschen welke het lijk zal doorgaan. De generaal-standaarddrager plaatst zich ter zijde van den ingang van het graf; de heraut van wapenen tegenover hem. Het lijk wordt alsnu door de 24 kamerheeren en onder-officieren tot voor den ingang van den koninklijken grafkelder gedragen en zal aldaar op eene lijkbaar worden gesteld, en nadat de kroon en ordeteekenen van de kist zijn afgenomen in het graf geplaatst. Hierna verlaten Z. M. met de Prinsen de kerk, en wordt de kist vervolgens met het grootzegel van het rijk door den minister van justitie verzegeld, waarna de heraut met luider stem zal aankondigen, dat de plegtige ter aarde bestelling van het stoffelijk overblijfsel van Z. M. Koning *Willem Frederik*, Graaf *van Nassau* volbragt is.

Te Rotterdam zullen al de klokken luiden van des morgens ten half zeven ure tot de lijkstoet de stad verlaten heeft, even zoo te Delft en Rotterdam van des morgens half tien ure tot het lijk in het graf is geplaatst; in beide eerstgenoemde steden zal elke minuut een kanonschot worden gelost. De schutterij van Delft en het garnizoen van Delft en 's Hage zullen de straten bezetten, welke de optogt doortrekt.

— Uit Rotterdam schrijft men van eergisteren:

» De inrigting der groote zaal in de woning van den heer Directeur der Marine tot eene rouwzaal, is nu sedert eergisteren geheel voltooid. De daarin geplaatste lijktroon is gedrapeerd met zwart fluweel, met witte voering en zilveren ornamenten. Achter tegen den opstand, waarop het verhemelte rust, bevindt zich het in goud en zilver gedrapeerd koninklijk wapen, met zwart krip overtogen. De vier trappen welke toegang geven tot de plaats waar de lijkkist staan moet, zijn met zwart en zilver bedekt. Voor den troon rust, op een piedestal in zwart met zilver, de koninklijke kroon, op een rood fluweelen kussen, met goud galon en afhangende kwasten.

» Vier groote zilveren kandelabers, op de vier hoeken van den lijktroon, van onderen met krip overtogen, en met zilveren doodshoofden, en twee geheel met krip overtogen grootere kandelabers, in de andere hoeken der zaal, dragen in alles twee en zeventig waskaarsen.

» Daar de bouworde der zaal, eene der grootste in ons Vaderland, ernstig en tevens sierlijk is, met eene kolonnade en kroonlijst van de Corinthische bouworde, verder geheel en al wit, met een boogswijze, met arabesken voorzien plafond, heeft zij thans een bijzonder indrukmakend en eerbiedwekkend voorkomen.

» Uit het medegedeeld programma der begrafenisplegtigheid blijkt genoegzaam op hoedanige wijze de overbrenging van het stoffelijk overschot des voormaligen Konings van hier geschieden zal. In den omtrek van 's Rijks werf zijn houten kasernen, tot ontvangst van ruim tweehonderd man kavalerie, die, tot escorte, uit de residentie verwacht wordt, opgeslagen. Het geschut op de werf zal door de mariniers bediend worden. Verder vermelden wij als gerucht dat, zoodra de stoomschepen, aan welke het overbrengen van het lijk en gevolg is toevertrouwd, alhier gearriveerd zijn, Z. M. en de Prinsen, na daarvan te zijn verwittigd, zich *incognito* herwaarts zullen begeven, en kort daarop naar 's Gravenhage terugkeeren.

» In een Hamburgsch blad van den 21 dezer leest men, dat kapitein *Brown*, van de Hulsche stoomboot *Hamburg*, gerapporteerd had, voor den mond der Elve eene der genoemde nederlandsche stoomschepen achter zich gezien te hebben, en een volgend nummer van dat zelfde blad houdt in, dat de *Curaçao* werkelijk des avonds van gemelden dag aldaar aangekomen is, met bijvoeging tevens, dat van de ontvangst van het lijk uit Berlijn tot op dien tijd nog niets was vernomen. Ook wegens het overbrengen daarvan uit de pruissische residentie zijn nog geene stellige nadere berigten ontvangen. Sommige Berlijner bladen willen weten, dat Z. M. verscheiden liefdadige instellingen aldaar edelmoedig heeft bedacht."

— In de avondzitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van vrijdag den 22 dezer was aan de orde de beraadslaging over de begrooting van Marine. Daarin is nog eene wijziging gebragt, door den pensionering van drie vlagofficieren. Ten gevolge dier wijziging wordt het eindcijfer van het hoofdstuk gebragt, voor 1844 op *f* 5,447,141,75 en voor 1845 op *f* 5,436,732,75.

De heer *Menso* heeft het eerst het woord; hij ziet wel eenige verandering van stelsel, doch geene bezuiniging, ook heeft hij groot bezwaar in de opheffing van het etablissement te Hellevoetsluis.

De heer *Enschedé* ziet in de voordragt vermeerdering van de active zeemagt en vermindering van administratiekosten; hij acht de eerste niet noodzakelijk en zelfs de vorige begrooting beter dan de tegenwoordige.

De heer *den Tex* vindt den tijd tot groote veranderingen thans te kort en zal daarom de voordragt niet afkeuren; ook de heer *van Golstein* is van dit gevoelen, schoon hij meent dat thans maar schijnbaar is bezuinigd; de administratiekosten toch zijn op een anderen post overgebragt.

De heer *Verwey Mejan* betreurt dat de marine de bron van onze vroegere grootheid en nog, zoo gewigtig voor Nederland, als het ware stiefmoederlijk bedeeld is. Hij acht dat er nu te veel of te weinig is gedaan; te veel om het getal werklieden dat te Hellevoetsluis in ellende wordt gestort, te weinig omdat hij de groote vruchten van deze verandering bij de begrooting niet ziet.

De heer *van Rijckevorsel* was niet voornemens het woord te voeren; daar echter de afschaffing van de werf te Rotterdam, de plaats zijner geboorte is ter spraak gekomen, kan hij het stilzwijgen niet bewaren. Hij bekent het betreurenswaardig lot van Hellevoetsluis, maar wijst op de voordeelen die het behoud van het etablissement in het volkrijke Rotterdam heeft, waar zoovele particuliere scheepswerven zijn. Die stad ligt niet aan de kust, en is dus niet zoo gemakkelijk te naderen als andere. Van daar kunnen ligte vaartuigen naar de bedreigde punten gezonden worden. In 1793 zijn tot dat einde in tien dagen tijds kanonneerbooten, van de kiel af, gebouwd en naar den Moerdijk gebragt. In 1813 heeft eene kanonneerboot, in aller ijl, door vrijwilligers bemand, Dordrecht en Rotterdam voor de van Gorcum aanrukkende Franschen behouden; de bij de Belgische omwenteling in 1830 bewezen diensten liggen nog versch in het geheugen. Nergens zijn zoo goede bergplaatsen voor schepen en constructiehout. Ook heeft men het voordeel der nabijheid van Fijenoord, dat vooral van belang is, nu men zich meer algemeen op stoomschepen toelegt. De redenaar geeft toe dat het vaarwater dieper kon zijn; het is evenwel diep genoeg voor brikken, corvetten en stoombooten; koopvaardijschepen die 5 el en 5 el 33 duim diep gaan, komen met de volle lading aan de stad. Overigens heeft hij met genoegen gezien, dat de administratiekosten bezuinigd zijn. Hij gelooft dat dit nog uitgebreid zou kunnen worden, doch hij zal daarom den minister, die getoond heeft met zoo vaste hand misbruiken te keer te gaan, de middelen niet ontzeggen, om op dien weg voort te gaan.

De heer *van Dam van Isselt* vraagt of het zoo verre met Nederland zou gekomen zijn, dat het zich niet eenige opofferingen zou getroosten voor zijne scheepsmagt? Wel zijn de dagen van *de Ruiter* en *Tromp* voorbij; doch ook de latere tijden hebben getoond, dat de Nederlandsche marine zich steeds met roem onderscheiden heeft. Eene Nederlandsche vergadering mag dan ook niet twisten over eenige gelden meer, wanneer het de zeemagt van den Staat geldt. Het komt er slechts op aan, dat de gelden besteed worden in het meeste belang en voor de eer van het Vaderland. De redenaar heeft zich dus verheugd, dat men, ondanks de gebrekkige wetten, middel heeft gevonden 260 man meer voor onze marine te bekomen. Echter vindt hij bezwaar in den maatregel nopens Hellevoetsluis. Deze zou voor Rotterdam, dat meerder bronnen van bestaan heeft, minder drukkend wezen. Hij vraagt of dit verlies voor Hellevoetsluis niet door andere middelen zal kunnen worden hersteld. Vol vertrouwen zal hij overigens voor de wet stemmen, en hoopt dat de leden, die anders nog bezwaren mogten hebben, die voor het overwigtig belang zullen opofferen, en zich wachten buiten af te doen meenen dat eene Nederlandsche vergadering geen penning voor de marine zou over hebben.

De heer *Luzac* meent, naar aanleiding van het door den vorigen redenaar gezegde, in den minister een bondgenoot te vinden, om bij eene herziening der grondwet, dit punt mede ter sprake te brengen. Ook hoopt hij dat, bij de herziening van het reglement van orde der Kamer, deze het regt zal bekomen elke questie afzonderlijk te behandelen. Dan zal men niet meer te vreezen hebben dat een hoofdstuk worde afgestemd, om een etablissement minder te hebben, dan om eene andere reden. Zoo immers kan nooit iets goeds tot stand komen. Hij hoopt mede van den minister voor de marine de verzekering te ontvangen, dat Z. Exc. alle middelen zal aanwenden om Hellevoetsluis, zoo veel mogelijk, te bevoordeelen.

De heeren *Rosenthal* en *Tressling* zullen voor de begrooting stemmen.

De heer *Bruce* zal tegen de voordragt stemmen, omdat hij het eindcijfer nog te hoog vindt. Hij begeert echter daarvoor volstrekt niet de aftreding van een verdienstelijk man die zich van jongs af in de rij van Neerlands braven geschaard heeft en thans aan het hoofd van het departement van Marine staat. Ook hij deelt de aanmerking van den heer *Luzac* over het reglement van orde.

De heer *Gevers* verdedigt het belang dat er voor eene zeemogendheid in gelegen is om zoo veel mogelijk schepen te bouwen; een fregat meer of minder is lang geene onverschillige zaak. De spreker vestigt ook het oog op het belang des oogenblika. Het nieuwe jaar is ophanden. Er is behoefte aan een rustpunt, en de kamer zal hare aandacht genoeg noodig hebben voor de groote belastingwet. Reeds nu moet zij zich in staat stellen ter vereeniging tot een krachtig doel, gedachtig aan de gulden spreuk: *Eendragt maakt magt*. Bijzondere bezwaren moeten thans zwichten. Ook eene herziening der Grondwet moet thans niet ter sprake komen. Veler wenschen daaromtrent zullen welligt niet verwezentlijkt worden, en zouden ons thans aftrekken van de maatregelen, geschikt om het crediet op te heffen.

Z. Exc. de minister van marine, alvorens op de gemaakte bedenkingen te antwoorden, zegt der Vergadering dank voor de welwillende gevoelens, jegens hem aan den dag gelegd. Dit te erkennen is eene behoefte voor zijn hart, en zal hem tot spoorslag strekken, om op den door hem gevolgden weg voort te gaan. — Wat nu de voordragt betreft, zegt Z. Exc. dat de bezuinigingen uitsluitend op de administratiekosten zijn gevonden; intusschen is het niet alleen om het uitgedrukte verlangen der Kamer, maar ook uit eigen overtuiging, dat het etablissement van Hellevoetsluis onder Rotterdam gebragt is. Daarbij is niet ligtvaardig gehandeld, zoo veel mogelijk heeft men ambtenaren gepensioneerd en de werklieden zijn grootendeels overgeplaatst. Z. Exc. kon intusschen de verzekering geven, dat hij deel neemt in de verliezen die de suppressie zal veroorzaken, en geeft als man van eer zijn woord, dat hij alle mogelijke voordeelen aan Hellevoetsluis zal verleenen. Z. Exc. betoogt verder, dat er geen gebrek aan activiteit bij zijn departement heerscht. Tot staving hiervan komt de minister op al hetgene gedurende de achttien maanden dat hij aan het bewind was tot stand is gekomen; alle maritime etablissementen en voorraadmagazijnen zijn behoorlijk voorzien; belangrijke koopen van constructiehout zijn geschied; eene nieuwe organisatie der werven is tot stand gekomen, welke aanmerkelijke bezuiniging oplevert; de jagten zijn afgeschaft, hetwelk mede besparing oplevert; periodieke inspectien van alle in dienst zijnde schepen hebben plaats gehad; er is eene nieuwe organisatie gemaakt voor het vaste korps zee-officieren en officieren van gezondheid; exer-

citie-eskaders zijn met vrucht uitgezeild; de aflossing der stations in Oost en West gaat geregeld voort; de geldelijke administratie is tot de meeste duidelijkheid gebragt; de schepen zijn in goeden staat en wel gewapend; de manschap is goed geoefend enz. Wanneer dit alles waar is, dan gelooft Z. Exc. dat bezwaren van minderen aard moeten vervallen, en vertrouwt dan ook dat het hoofdstuk de goedkeuring der Kamer moge verwerven.

Niemand meer het woord vragende worden de beraadslagingen voor gesloten verklaard, en bij hoofdelijke omvraag het ontwerp aangenomen met 44 tegen 7 stemmen.

Tegen hebben gestemd de heeren *Anemaet*, *Duymaer van Twiss*, *Bruce*, *Warin*, *Schooneveld*, *van Golstein* en *Menso*.

— In de zitting van Zaturdag morgen, den 23sten dezer, is eene vrij lange discussie ontstaan ter gelegenheid van het wederinkomen van een stuk van den heer *van der Tuuk*, behelzende finantiële beschouwingen, en wel over de vraag, door den heer *Bruce* het eerst voorgesteld, of het misbruik dat door den heer *van der Tuuk* van het regt van petitie werd gemaakt, niet kan worden te keer gegaan, door omtrent dezelve terstond tot de orde van den dag over te gaan, daar die menigvuldige stukken niets van belang inhielden en der Kamer slechts nutteloos haren kostbaren tijd deden verspillen. De meerderheid heeft echter tot het behandelen van het ingekomen stuk in den gewonen vorm: verzending aan de commissie voor de verzoekschriften, besloten.

Nog is ingekomen een adres van grondeigenaren in Noord-Braband nopens eene belasting op de inkomsten.

De Commissie tot de verzoekschriften brengt verslag uit:

I. Bij monde van den heer *de Monchy*, op een stuk van *C. van der Tuuk*, te Haarlem, houdende mededeeling van een nieuw finantieel plan, tot redding van het Vaderland. — De Commissie stelt voor dit stuk ter griffie neder te leggen.

De heer *van Rijckevorsel* bestrijdt deze conclusie, en vermeent dat, na al hetgene zoo even is voorgevallen, omtrent het stuk moet overgegaan worden tot de orde van den dag.

De heer *van Goltstein* deelt dit gevoelen niet; aangezien er verschil van gevoelen bestaat wordt de conclusie der commissie in omvraag gebragt en met 42 tegen 8 stemmen goedgekeurd.

Nog brengt de Commissie verslag uit:

II. Bij monde van den heer *Tressling*, op een adres van *J. L. Heyermans*, te Rotterdam, houdende klagten over bekrompen toelagen aan de Joodsche geestelijkheid, en in verband daarmede het doellooze beloogende van het Israëlitische seminarium te Amsterdam. Hij dringt er op aan, dit request aan den Minister van Hervormde en andere Eerediensten te zenden. — De Commissie ziet voor dit laatste geene gronden, en stelt alleen voor het request ter griffie neder te leggen, waartoe ook wordt besloten.

De Voorzitter verklaart hierna de beraadslagingen geopend over het adres-ontwerp, in antwoord op de door Z. M. gedane mededeeling, betreffende het overlijden van Z. M. Koning *Willem Frederik*, Graaf *van Nassau*.

Geen der leden het woord vragende, gaat men dadelijk ter stemming over.

Van de 49 tegenwoordig zijnde leden verklaren zich 47 voor het adres en 2 stemmen tegen. (De heeren *van Dam van Isselt* en *Corver Hooft*.)

Het adres zal alzoo aan de Eerste Kamer worden verzonden, om, na goedkeuring, den Koning aangeboden te worden.

Vervolgens worden de beraadslagingen gehouden over het hoofdstuk litt. A, Departement van Finantien.

De heeren *de Monchy* en *den Tex* hebben aangedrongen op eene herziening van het handelstelsel. Laatstgemeld lid verlangde in de groote handelsteden eene administrative scheiding tusschen de in- en uitgaande regten en accijnzen. Hij koestert de hoop, dat de Regering al hetgene tot het gebied der mogelijkheid behoort zal aanwenden, om al wat den handel belemmert uit den weg te ruimen.

De heer *van Dam van Isselt* dringt aan, dat in het departement van finantiën doeltreffende veranderingen worden gebragt, alleen door een Minister die bekend is met het geheel organismus van dat departement. Hij meent dat hij, uit een finantieel en staatkundig oogpunt, zijne stem aan deze voordragt niet geven mag. Uit een finantieel oogpunt, namelijk, omdat hij de plaats des tijdelijken Ministers zou wenschen vervuld te zien door een man die zijne bepaalde studie van de finantien had gemaakt. Meer dan eene oppervlakkige kennis van finantien is noodig om het geheele organismus van dit departement en al de daaraan verbonden takken van bestuur te omvatten. Uit een staatkundig oogpunt, omdat hij geen *votum* van vertrouwen kan schenken aan den Minister, die nu belangrijke bezuinigingen invoert, nadat hij er zich vroeger zoo zeer tegen had verklaard; den Minister die verklaart voorstander te zijn van de behoudende beginselen, terwijl alles verbetering, herstel en herziening eischt. Hij beschouwt zulk een staatsdienaar als niet op de hoogte, om goeden raad aan de Kroon te geven. De spreker dringt ten slotte op eene verandering in ons staatsverdrag aan, ingerigt naar de wenschen en behoeften der Natie.

De heer *van Panhuys* verlangt, door den Minister te worden ingelicht, met betrekking tot het fonds der 2 pCt. kwade posten op de grondbelasting, alsmede van het gebruik, hetwelk in de laatste jaren van dat fonds is gemaakt.

De heer *van Goltstein* erkent, dat in het wetsontwerp gewigtige hervormingen zijn tot stand gebragt, welke tot belangrijke uitkomsten hebben geleid. Hij zegt dat de zucht tot vereenvoudiging en bezuiniging, welke in dit hoofdstuk doorblinkt, voor hem genoegzame redenen oplevert om daarvoor te stemmen.

De heeren *Bruce* en *Gevers* vermeenen, dat alle ondergeschikte beschouwingen thans moesten zwichten voor de groote belangen des Vaderlands; dat het niets zou afdoen, of men thans een onderdeel van de begrooting, waarop trouwens vele bezuinigingen zijn ingevoerd, wilde afstemmen; dat men zich gereed moet maken tot grondige behandeling van de wet, waarvan de redding des Lands afhangt; dat dit moet geschieden kalm en eendragtig.

Z. Exc. de Minister van Finantien *ad interim* verdedigt de voordragt. Hij zal de aanmerkingen van den spreker uit Gelderland, van meer persoonlijken aard, die aan de zaak vreemd zijn, met stilzwijgen voorbijgaan.

Met betrekking tot de slagtoffers der dezer dagen gemaakte bezuinigingen, zegt Z. Exc., dat hij het zich als een heiligen pligt heeft voorgeschreven, bij iedere nieuwe benoeming, uitsluitend te letten op de lijst der ontslagen ambtenaren, en mitsdien niemand aan te stellen, dan nadat hij zich overtuigd zal hebben, op die lijst geen daartoe geschikt en persoon te hebben kunnen vinden.

Z. Exc. zeide voorts, dat nog in deze Zitting de wijzigingen in de handelswetgeving zouden worden aangeboden, en eindigde met te wijzen op de noodzakelijkheid, om de Regering de handen niet door ondergeschikte inwendige vraagstukken te belemmeren, daar de groote belangen van den handel en de nijverheid, in verband met de gebeurtenissen die daarin dagelijks elders plaats hebben, zoo zeer de aandacht der Regering vorderden.

De wet in omvraag gebragt zijnde, is met eene meerderheid van 49 tegen 1 stem (die van den heer *van Dam van Isselt*) aangenomen.

Hierna is de vergadering gescheiden tot aanstaanden donderdag ten twaalf ure.

— Door Zijne Majesteit zijn, bij verschillende besluiten, aan den gepensionneerden luitenant-kolonel der artillerie *P. W. Kuijpers*, den gepensionneerden kapitein der artillerie met rang van majoor *C. H. Meijer*, den gepensionneerden kapitein der infanterie *L. Kuijtenbrouwer*, mitsgaders den gepensionneerden kapitein van den transporttrein *A. L. B. W. van Oijen*, vergunning verleend tot het voortdurend dragen van de activiteits-uniform van het wapen of het corps waartoe zij respectivelijk hebben behoord.

— Door Zijne Majesteit is, bij besluit van den 21sten December 1843, n°. 38, benoemd: tot generaal majoor, directeur in de 1ste artillerie-directie, belast met de functie van directeur van de metaal-geschutgieterij te 's Hage, de kolonel *M. H. Steenberghe*, kommandant van het 1ste regement artillerie; tot kolonel en kommandant van het 1ste regement artillerie, de luitenant-kolonel *J. K. van Rappard* van het 2de regement artillerie; tot luitenant-kolonel, de majoor *J. van Roozendaal*, van het 2de regement artillerie.

Bij het 1ste regement artillerie: tot majoor, de kapitein der 1ste klasse *W. C. Verniers van der Loeff*, van het 2de regement artillerie.

Bij het 3de reg. artillerie: tot kapitein der 3de klasse, de 1ste luitenant *A. Benthien*, van het 1ste regement artillerie.

— Bij Koninklijk besluit van den 24sten dezer, n°. 90, is tot staatsraad in buitengewone dienst benoemd de heer *J. van der Vinne*, laatstelijk directeur der middelen en domeinen van Nederlandsch Indie en thans met verlof in het moederland: met bepaling, dat hij, op den voet en tot het einde, aangewezen bij het Koninklijk besluit van den 9den te voren, n°. 114 (*Staatsblad n°.* 61), gedurende het jaar 1844 zal zitting nemen in den Raad van State.

— Bij besluit van den 21sten December jl., n°. 48, heeft Zijne Majesteit goedgevonden de thans bestaande kamer van koophandel en fabrijken te Venlo te ontbinden, onder dankbetuiging aan derzelver leden voor de tot hier toe bewezene diensten als zoodanig, en eene nieuwe kamer van koophandel en fabrijken te Venlo daar te stellen, tot leden van welke kamer, bij hetzelfde besluit, benoemd zijn de heeren *A. J. Goossens*, *J. Mattousch*, *C. Gudden*, *M. A. Custers*, *M. van Meijel*, *L. Ariens*, *E. Mulder*, *F. op den Oordt* en *H. Lampe*.

— Gisteren morgen is Z. K. H. Prins *Frederik* der Nederlanden uit Berlijn in deze residentie teruggekeerd.

— Uit 's Hage schrijft men:

»Heden nacht heeft de Maatschappij in het algemeen, en de Hooge Raad in het bijzonder, een treffend verlies geleden, door het afsterven van den Edel Hoog Achtbaren heer, Mr. *E. R. van Nes van Meerkerk*, lid van genoemden Hoogen Raad; een man, die wegens zijn braaf karakter en zijne uitgebreide kundigheden in ruime mate de achting genoot van allen, die hem kenden.

— Laatstleden Vrijdag vereenigde zich de commissie uit de *Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde*, ter oprigting van een ge-

denkteeken voor wijlen den hoogleeraar *van der Palm*, bestaande uit de heeren: *M. Siegenbeek*, *P. Hofman Peerlkamp*, *C. J. van Assen*, *L. J. F. Janssen*, *A. H. van der Boon Mensch* (bij welke echter de heer *P. Hofman Peerlkamp* verhinderd was tegenwoordig te zijn) en als secretarissen der Maatschappij *J. T. Bodel Nyenhuis* en *J. G. la Lau*, in de Pieterskerk te Leiden, ten einde met de heeren *L. Royer*, directeur der Koninklijke Akademie van Beeldende Kunsten voor de afdeeling beeldhouwkunst te Amsterdam, en *M. G. Tétar van Elven*, directeur dierzelve Akademie voor de afdeeling bouwkunst, het nu voltooide gedenkteeken ter goedkeuring in oogenschouw te nemen. Het strekte der commissie tot genoegen, dat hetzelve allezins aan hare billijke verwachting beantwoordde.

»Op het voetstuk, in den vorm eener tombe, uit licht blaauw marmer, in eenvoudigen stijl vervaardigd, prijkt het wit marmeren borstbeeld des beroemden hoogleeraars, naar de schilderij van *Hodges*, en een in was geboetseerde medaillon gevolgd. Het voetstuk is voorzien van een toepasselijk opschrift in de Latijnsche taal, vermeldende *van der Palm's* naam en de Maatschappij der Nederlandsche letterkunde als stichteresse; voorts het Koninklijk Huis en de Burgers van Nederland, uit wier bijdragen het werd opgerigt. Het is omgeven van eene nis in Gothischen stijl, overeenkomstig met dien van het kerkgebouw, en wordt in een daaraan geëvenredigd ijzeren hekwerk besloten.

»Het behoud der gelijkenis in zulk een borstbeeld van meer dan natuurlijke grootte, met zulke geringe hulpmiddelen, was gewis eene uiterst moeijelijke taak; doch de beitel des kunstenaars heeft, naar het inzien der commissie, die zwarigheid overwonnen, en zijn genie heeft *van der Palm* zoo weten uit te drukken, dat dit kunstgewrocht zijnen maker tot onverwelkelijke eere verstrekt.

»Als voortbrengsel van kunst, zal dit gedenkteeken een sieraad van het kerkgebouw mogen genoemd worden. Maar hoogere waarde heeft het, als eene gedachtenis aan een' Man, aan wien het der Voorzienigheid behaagde, zulke uitstekende en zeldzaam vereenigde gaven te verleenen, welke onder derzelver leiding mogten dienstbaar zijn aan het Rijk van Waarheid en Godsvrucht.

»De hoogleeraar *Siegenbeek*, als voorzitter der maatschappij en dezer commissie, heeft in eene zeer gepaste en hartelijke toespraak bovengenoemde kunstenaars *Royer* en *Tétar van Elven* den dank der commissie betuigd voor de uitmuntende bewerking van het borstbeeld, en het bij de voltooijing zoo voldoend gebleken ontwerp van het gedenkteeken.

»De bovenvermelde commissie, het een en ander mededeelende, heeft tevens berigt, dat het voorgenomen plan, om aan elk dergenen, die tot de oprigting van het gedenkteeken hebben bijgedragen, kosteloos eene afbeelding daarvan te doen geworden, eerlang zal worden verwezenlijkt."

— Men schrijft uit Tilburg van 22 dezer:

»Van uit Braband komende personen verneemt men, dat aldaar in de vorige week op de heide tusschen Gheel en Casteren, op eene wreedaardige wijze om het leven gebragt, is gevonden, een koopman of reiziger, welke uit bij zich hebbende papieren bleek genaamd te zijn *Levieson*, geboortig van Amsterdam en woonende te 's Hage. Men zegt, dat de van het leven berooide persoon in het logement *het Schild*, te Turnhout is gelogeerd geweest, en in den morgen van dezen voor hem zoo noodlottigen dag, met een kanonnier, die mede aldaar had nachtverblijf gehouden, van daar op Mol was vertrokken. Bij het vinden van het lijk is ontwaard, dat twee ledige geldzakjes aan de zijde lagen en bij de schouwing, dat zeven steken of wonden aan het hoofd waren toegebragt."

— Men schrijft uit Nijmegen:

»Men meldt uit Huissen, dat laatstleden Maandag aldaar een treurig ongeval heeft plaats gehad. Terwijl men bezig was, om aan den wind-korenmolen van zekeren *Peters* eenige herstellingen te doen, ging de zoon van dien molenaar naar boven in den molen om door een der luiken daarnaar te zien; nog naauwelijks had hij het hoofd door het luik gestoken, toen men de onvoorzigtigheid had de roeden te doen bewegen, waardoor het hoofd van den nog slechts 23jarigen jongeling zoodanig is verpletterd, dat hij daarna onmiddellijk het leven verloor. Deze jongeling was grootendeels de steun zijner bejaarde ouders.

»Wij vernemen dat bij Koninklijk besluit van den 2den November ll. de rigting is bepaald van den grindweg van Nijmegen op Maastricht, wat het Geldersch grondgebied betreft, te weten: van de vestingwerken der stad Nijmegen, door de laan van St. Anna tot aan het einde van 't stads bosch, van daar langs den bouwhof de Kluis en de kerk van Malden door het dorp van dien naam op den Heumenschen molen, en voorts op Mook ter aansluiting aan den weg in Limburg.

— Uit Amsterdam meldt men:

»In den afgeloopen nacht, omstreeks 3 ure, is er ten huize van den hoedenmaker *Schröder*, in de Warmoesstraat, tusschen de Wijde en Enge Kerksteeg, No. 64, een brand ontstaan, welke weldra hevig is toegenomen, waardoor het boven-achtergedeelte van het huis, uitkomende op het Oude Kerksplein, is uitgebrand en het voorste gedeelte, in de Warmoesstraat, zwaar beschadigd is. De aanwezige goederen op het Magazijn, eene aanmerkelijke hoeveelheid hoeden, zijn alle verbrand; de vrouw van den bewoner, welke van hare bevalling nog niet hersteld was, en onder het verbrande gedeelte sliep, benevens de heer *Dames*, aldaar ten huize inwonende, en ziek te bed liggende, zijn door den bewoner gered. Hoezeer het achtergedeelte van het gebouw, waar de brand is ontstaan, kort na het uitbarsten daarvan is ingestort, hebben er echter geene persoonlijke ongelukken plaats gehad. Negentien spuiten zijn in werking geweest, en ten 7 ure was men den brand meester."

— Uit eene bekendmaking van wege de directie van den rijn-spoorweg in de *Utrechtsche Courant* ziet men, dat de opening voor het publiek van den spoorweg van Amsterdam op Utrecht op den 28sten dezer is bepaald.

In de AMSTERDAMSCHE EFFECTEN-SOCIETEIT van gisteren werden omgezet: Ned. 2½ pCt. 55 5/16, drie achtste; 5 pCt. 99¾; Ardoins 20 drie achtste, zeven zest., ½, negen zest., ⅝; Onbep. dito 19⅞, 20; Spaansche 3 pCt. 31, drie achtste; Portug. te Lond. 2½ pCt. 44.

*** Heden overleed, na eene ziekte van 10 weken en na voorzien te zijn met de H. Sacramenten van onze H. Kerk, mijn waarde en geliefde Echtgenoot J. VAN DER LAAT, in den ouderdom van 53 jaren, 9 maanden en 26 dagen. Hoe onoverkomelijk dit verlies mij, mijnen zes kinderen en behuwdzoon ook toeschijne, stellen wij ons vertrouwen in de Goddelijke Voorzienigheid.

BREDA, 18. December 1843.

Wed. J. VAN DER LAAT,
Geb. DE ZWART.

P. S. De Affaire zal op dezelfde firma van J. VAN DER LAAT, zoo als hieronder geteekend is, gecontinueerd worden, en blijft der voortdurende gunst aanbevolen.

De Weduwe zal teekenen: J. VAN DER LAAT.

Te BREDA, bij BROESE & COMP., Boekdrukkers en Boekverkoopers.